

Dünyanın
ən böyük
dərsi

«Suyun çirklənməsi içməli sudan istifadəni azaldır və suda yaşayan orqanizmləri təhlükə altında qoyur. Suda yaşayan orqanizmlərin və bütövlükdə ekosistemin qorunmasını təmin etmək üçün ciddi tədbirlər lazımdır».

Ladela orta məktəbinin müəllimi
Kollinz Abalu Abudca,
Nigeriya

HAMI ÜÇÜN TƏMİZ SU

Fənn

Həyat bilgisi, Coğrafiya

Təlim məqsədi

Məşğələlərin sonunda şagirdlər:

- Suyun çirklənməsinin nə olduğunu biləcək;
- Suyun çirklənməsinin bəzi səbəblərini öyrənəcək;
- Təmiz sudan istifadədə ümumdünya bərabərsizliyini təsvir edəcək.

Hazırlıq

- İki fincan su hazırlayın (təmiz və çirklə), şəffaf qabdan istifadə edin ki, su görünsün.
- Çirklənmiş və təmiz su təsvirlərini proyektorda göstərin və ya çap edin (Əlavə - 1).
- Suyun çirklənməsinin səbəbləri barədə məlumatı proyektorda göstərin və ya çap edin (Əlavə 2).
- Xəritəni proyektorda göstərin və ya çap edin (Əlavə 3).
- Bütün şagirdlərə dünya xəritəsindən istifadə imkanı yaradın.

Ümumi vaxt:

60
Dəq.

Yaş həddi:

8-14
yaş

Qlobal məqsədlər
Sabit inkişafın ümumdünya məqsədləri

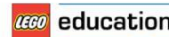
**Dünyanın
Ən Böyük
Dərsi**

“Dünyanın ən böyük dərsi” – Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən qəbul edilmiş dayanıqlı inkişaf məqsədlərinin elan edilməsi ilə əlaqədar birgə təhsil layihəsidir. Bu layihə 17-ci məqsədin -“Dayanıqlı inkişaf naminə tərəfdaşlıq” məqsədinin mühümlüyünün canlı sübutudur və onun gerçəkləşdirilməsi bizimlə və biri-biri ilə əməkdaşlıq edən tərəfdaşlarımızın köməyi olmadan mümkün olmazdı.

Layihənin təşkilat qrupuna təşəkkür edirik.

Dünya üzrə bizimlə işləyənlərə xüsusi təşəkkürlər:

“Qlobal düşüncə” təşkilatının əməkdaşlığı ilə hazırlanmış dərslər planları (Think Global) www.thinkglobal.org.uk.

Ədalətli və dayanıqlı sülhün təmin edilməsi məqsədi ilə təlimin təbliği.

Təlim tapşırığı

5

dəq.

İki fincana su doldurun (təmiz və çirklə).
Şagirdlərdən cütlərdə işləmək və öz fikirlərini bölüşməyi xahiş edin. Fincanlar arasında hansı fərqi duyduqlarını şagirdlərdən soruşun. Hansı fincandakı su istifadə üçün daha təhlükəsizdir? Niyə? Fincanlardakı sudan istifadənin nəticələri hansılardır?

Verilmiş suallara cavab almadan önce şagirdlərə düşünmək üçün 1 dəqiqə vaxt verin.

Sonra şagirdlər cütlüklərə bölünərək fikirlərini və cavablarını tərəfdaşları ilə müqayisə etməlidirlər.

Nəhayət, şagirdlərdən fikirlərini siniflə bölüşməyi xahiş edin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Alternativ tapşırıq olaraq şagirdlərə cavabları və müşahidələrini öz dəftərlərində və ya vərəqlərdə yazmağı təklif edin. Vərəqləri dərslin axırına qədər saxlayın ki, şagirdlər öyrəndikləri və gördükləri mövzu üzrə fikirləşsinsinlər və ya hansısa cavabın dəyişdiyini bilsinsinlər.

Təlim tapşırığı

10

Dəq.

Suyun çirklənməsi anlayışını izah edin və ya əyani surətdə göstərin. Məsələn, "Suyun çirklənməsi ele vəziyyətdir ki, bu zaman istənilən su mənbəyinə (çaylar, göllər, okeanlar) canlı varlıqlar üçün ziyanlı olan maddələr düşür". Suyun çirklənməsini heç də həmişə görmək olmadığını izah edin.

Təmiz və çirklənmiş su şəkillərini nümayiş etdirin (Əlavə 1). Şagirdlərdən şəkilləri müqayisə etməyi xahiş edin. Onlar bu şəkilləri hansı sözlərlə təsvir edərdilər. Şagirdlərə harada təmiz və harada çirkləndirilmiş suyun təsvir olunduğu yeri müəyyən etməyi təklif edin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Şagirdlərə çirkləndirilmiş su şəkilləri ilə bağlı sual vermələrini təklif edin.

Təlim tapşırığı

15

Dəq.

"Əlavə 2"-dəki paylama materiallarını bölüşdürün və şagirdlərə suyun çirklənmə səbəbləri ilə tanış olmağı təklif edin. Şagirdlərə suyun çirklənmə səbəblərini zərər miqyasına görə sıralamağı təklif edin (kəşib onları partanın üzərinə düzmək və ya vərəqdə yazmaq olar).

Tapşırığın məzisi ondadır ki, şagirdlərə müxtəlif səbəblər, fikirlər irəli sürmək və yalnız düzgün cavab vermək deyil, həmçinin öz seçimlərini izah etməyə hazır olmaları təklif edilir. Sonra bir neçə şagirddən öz ideyalarını siniflə bölüşmələri xahiş olunur.

Təlim tapşırığı

25

D q.

Dünyada təmiz suya  li çatmayan insanlar var. Bunun bir sıra səbəbləri var və suyun çirkənməsi onlardan biridir.

Dünyanın təmiz su h vz l rini göstərən xəritəsini paylayın və ya ekranda  eklini göstərən ( lav  3).  zah edin ki, xəritədə insanların Yer kürəsində təmiz sudan istifadə imkanları göstərilir.

Şagirdlərdən aşağıdakı suallara cavab verməyi xahiş edin. Yəqin ki, onlara ölkələrin adı olan adı dünya xəritəsi lazım olacaq ( lav  4):

- Onların ölkəsi harada yerləşir? Təmiz su yerləşməsini göstərən xəritədə həmin ölkəni tapın. ( lav  3)
- Təmiz sudan yaxşı istifadə imkanları olan ölkələr harada yerləşir? Cavab verərkən qit l rin v  cəhətlərin adlarından istifadə edin.
- Təmiz sudan daha az istifadə imkanları olan ölkələr harada yerləşir? Cavab verərkən qit l rin v  cəhətlərin adlarından istifadə edin.
- Bütün dünya üzrə təmiz sudan istifadə imkanları n  dərəcədə eynidir? Bu, hamı  c n  l atandırmı?

Təlim tapşırığı

5

D q.

Əgər vaxtınız qalarsa, şagirdlərdən xəritəyə baxarkən ilk ağıla g l n sualı yazmağı xahiş edin (Sualları lövhəyə və ya sinfin divarlarına bərkitmək  c n yapışqanlı kağızlardan istifadə etmək olar). Sınıf yoldaşlarının bu suallara cavab verə biləcəklərinə nəzarət edin və ya bu suallardan ev tapşırığının tədqiqatında və ya gələcək m  g l l rin mövzusu kimi istifadə edin. Əgər vaxtınız varsa, dərsin əvvəlində qoyulmuş suallara qayıtmayı təklif edin, onların fikrincə çirkli sulardan istifadənin hansı nəticəsi ola bilər.

Qlobal məqsədlərə çatmaq  c n fəaliyyətə ba layın

M ellim olaraq sizin şagirdlərin müsbət enerjisini düzgün istiqamətləndirmək və onları aciz olmadıqlarına, dəyişikliyin mümkün olduğına inandırmaq imkanınız var.

"Design for Change" hərəkatı tərəfindən keçirilən "Mən bacarıram" məktəb müsabiqəsi uşaqları əməkdaşlığı çağıraraq  z mühitlərində dəyişikliklər etməyə və  z tecr b l rini dünyadakı uşaqlarla bölüşməyə dəvət edir.

Ba lamaq  c n www.dfoworld.com saytına daxil olun.

"Design for Change" in d rsler və ya şagirdlərə sərbəst fəaliyyətləri  c n www.globalgoals.org/worldslargestlesson sayta daxil olun.

DESIGN for
CHANGE

Qlobal məqsədlər

Sabit inkişafın  mumd nya məqsədləri

**Dünyanın
Ən Böyük
Dərsi**

Su çirklənməsinin səbəbləri

Bulaqlara v   aylara axıdılan zibil tullantısı.

Fermer təsərrüfatlarının bulaqlara v   aylara axıdılan tullantıları v  kimyevi maddələri.

Bəzən su mənbələrinə sızan torpaqdakı zərərli kimyevi maddələr.

Dağ mədənlərində fəaliyyət zamanı  aylara v  bulaqlara axıdılan kimyevi maddələr.

M essis l rd n bulaq v   aylara axıdılan isti su;

İri su hövzələrinə d ş n plastik torbalar.

G cl  y ğışlardan sonra bulaq v   aylara axan torpaq;

Havada y ğış damcılarını ilə qarışan ziyanlı t st l rin mənbəyi olan maşınlar, təyyarələr və elektrik istehsalı məqsədləri  c n yandırılan faydalı qazıntılar.

Evdə istifadədən sonra borulardan torpağa sızan məişət kimyası.

Paltar istehsalında istifadə olunan boyaların bulaq v   aylara axılması.

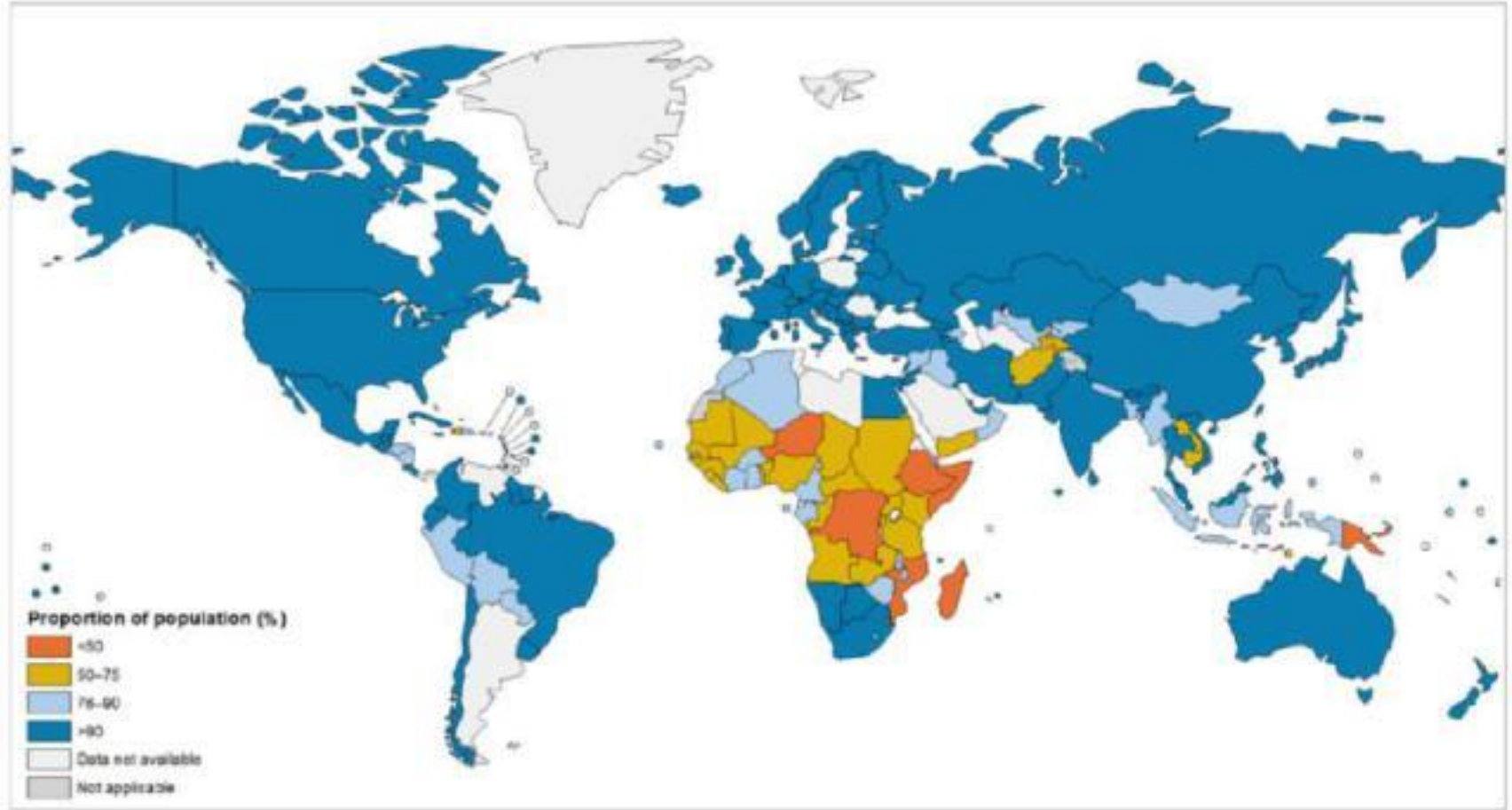
Təmiz su ilə qarışmış təmizlənməmiş məişət axıntı suları.

İnsanların və heyvanların sudan birgə istifadə etməsi; onların ifrazatlarının su ilə qarışması.

Tankerl rd n okeana neft axıntısı.

Okean v  g ll r  atılan zibil.

Yemək hazırlanması zamanı  anaqda yuyulan y ğ.

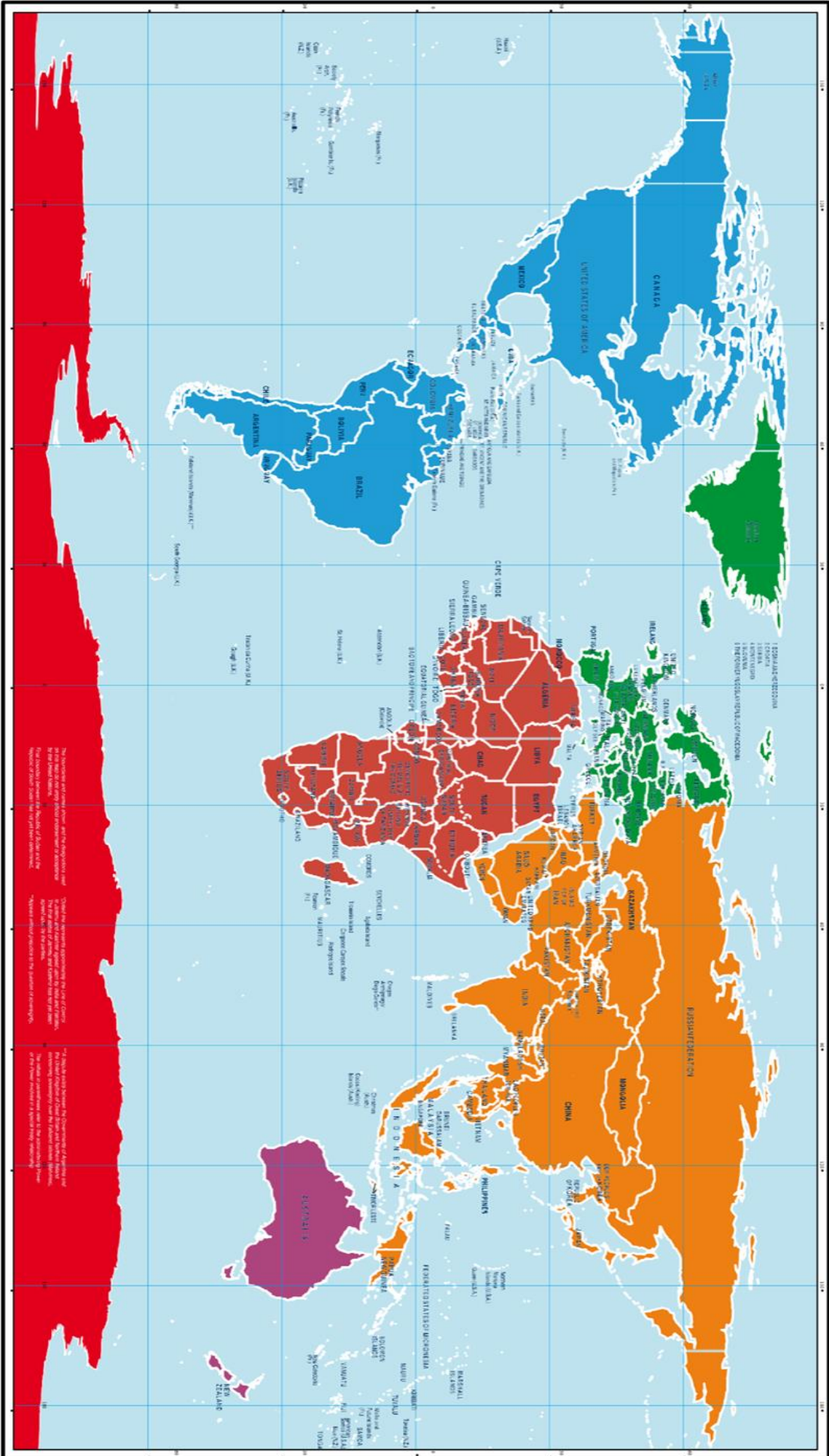
Təmizlənmiş içməli su mənbələrindən istifadə edən əhəlinin payı(?) (%), (2010-cu il)

Mənbə: Əhəlinin əhəlinin say faizini nəzərə alaraq 2010-cu il üçün təkmilləşdirilmiş içməli su mənbələrinə çıxışı əks etdirən və su ehtiyatlarının öz əksini tapdığı dünya xəritəsi.

Mənbə: Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı.

DÜNYANIN EN BÜYÜK DERSİ

The boundaries and names shown on this map do not imply the endorsement or disapproval of UNICEF concerning the legal status of any territory, island, city or village, or of its authorities. The names of countries are used for reference only and do not imply the approval or disapproval of UNICEF concerning the boundaries of countries.

© 2014 UNICEF. All rights reserved. UNICEF is a registered trademark of the United Nations Children's Fund.

Əlavə resurslar:

- Suyun çirklənməsi barədə məlumatlar: <http://eschooltoday.com/pollution/water-pollution/what-is-water-pollution.html>
- Uşaqlar üçün suyun çirklənməsi barədə məlumatlar: <http://www.water-pollution.org.uk/>
 - Suyun çirklənməsi barədə video : <https://www.youtube.com/watch?v=IgLIMaZAJj0>
 - Creek Freaks hərəkatdan su müdafiəçilərinin videosu: <https://www.youtube.com/watch?v=MLKsifjwPG4>
 - Su ilə bağlı oyun və tapşırıqlar:
 - Şagirdlər üçün: http://water.epa.gov/learn/kids/drinkingwater/kids_4-8.cfm
 - Müəllimlər üçün: http://water.epa.gov/learn/kids/drinkingwater/teachers_4-8.cfm
 - Su süzülməsi üzrə eksperiment və animasiya çarxı:
http://www.epa.gov/safewater/kids/flash/flash_filtration.html
 - Eksperimentin videosu : <https://www.youtube.com/watch?v=OMZpzcltQkc>
 - Sudan xlorun təmizlənməsi üzrə eksperiment:
<http://www.education.com/science-fair/article/water-purification-filtration/>
- Suyun çirklənməsi barədə əlavə saytlar:
- <http://eschooltoday.com/pollution/water-pollution/what-is-water-pollution.html>
 - <http://www.water-pollution.org.uk/>